

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ MẠNH ĐỨC

**MẠNG LƯỚI CHỢ NÔNG THÔN
Ở HUYỆN TÂN YÊN TỈNH BẮC GIANG (1986 - 2010)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LỊCH SỬ

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỖ MẠNH ĐỨC

MẠNG LƯỚI CHỢ NÔNG THÔN
Ở HUYỆN TÂN YÊN TỈNH BẮC GIANG (1986 - 2010)

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.54

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LỊCH SỬ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

GS - TS Nguyễn Ngọc Cơ

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

Lời cam đoan

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực, dựa trên các nguồn thông tin tư liệu chính thức với độ tin cậy cao và chưa từng được ai công bố trong bất kì một công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 08 năm 2012.

Đỗ Mạnh Đức

LỜI CẢM ƠN

Là học viên cao học, chúng em luôn được các thầy cô giáo khuyến khích và tạo điều kiện trong việc học tập nói chung, cũng như trong nghiên cứu khoa học nói riêng.

Trong quá trình tiến hành đề tài, em đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của thầy giáo, GS.TS Nguyễn Ngọc Cơ. Bởi vậy, những dòng đầu tiên mà em muốn viết là lời cảm ơn chân thành gửi tới thầy.

Em cũng xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Lịch Sử trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên và trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã dìu dắt, giúp đỡ, truyền đạt cho em những kiến thức sâu rộng, quý báu trong suốt thời gian qua.

Dưới sự hướng dẫn trực tiếp của thầy giáo, GS.TS Nguyễn Ngọc Cơ, cùng sự giúp đỡ, ủng hộ của các thầy cô giáo và tập thể lớp, em đã hoàn thành đề tài này.

Do thời gian và trình độ chuyên môn còn hạn chế, đề tài không tránh khỏi nhiều thiếu sót. Qua đây, em rất mong nhận được sự chỉ bảo, đóng góp ý kiến của quý thầy cô giáo và các bạn để đề tài được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Học viên

Đỗ Mạnh Đức

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

1. HĐND : Hội đồng nhân dân
2. HTX : Hợp tác xã
3. UBND : Ủy ban nhân dân

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Danh mục các từ viết tắt	
Mục lục	i
Danh mục các bảng	iii
Danh mục các hình	iv
MỞ ĐẦU	1
NỘI DUNG	9
Chương 1. MẠNG LƯỚI CHỢ NÔNG THÔN Ở HUYỆN TÂN YÊN TRƯỚC NĂM 1986	9
1.1. Khái quát về huyện Tân Yên – Tỉnh Bắc Giang	9
1.1.1. Vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên	9
1.1.2. Lịch sử hình thành và quá trình phát triển	11
1.1.3. Tình hình dân cư, văn hóa, xã hội	12
1.1.4. Tình hình kinh tế	14
1.2. Khái niệm và đặc điểm của “chợ”, “chợ phiên”, “chợ nông thôn”	16
1.3. Quá trình hình thành và hoạt động của hệ thống chợ ở huyện Tân Yên – Tỉnh Bắc Giang trước năm 1986.	18
1.3.1. Cấu trúc không gian của chợ	18
1.3.2. Các loại hàng hóa được bày bán tại các chợ	20
1.3.3. Phương thức quản lý và thu thuế ở chợ	23
Tiểu kết chương 1	25
Chương 2. HOẠT ĐỘNG CỦA MẠNG LƯỚI CHỢ Ở HUYỆN TÂN YÊN – TỈNH BẮC GIANG	26
TỪ SAU NĂM 1986 ĐẾN NAY (ĐẾN NĂM 2010)	26
2.1. Hệ thống chợ huyện Tân Yên – tỉnh Bắc Giang từ sau năm 1986 đến nay (2010).....	26

2.1.1. Số lượng chợ	26
2.1.2. Phân loại chợ	30
2.1.3. Các hình thức họp chợ.....	33
2.1.4. Cấu trúc không gian của chợ	37
2.2. Hoạt động của hệ thống chợ ở huyện Tân Yên	42
2.2.1. Quá trình chuẩn bị hàng hóa cho mỗi phiên chợ	42
2.2.2. Tổ chức hàng hóa bày bán tại chợ	44
2.2.3. Thành phần tham gia mua bán, trao đổi hàng hóa tại chợ	54
2.2.4. Phương tiện đo lường và cách thức thanh toán trong mua bán.....	57
2.2.5. Tổ chức quản lý và thu thuế chợ	59
2.3. Chủ trương mở rộng thương nghiệp và phát triển mạng lưới ở chợ huyện Tân Yên – tỉnh Bắc Giang	60
Tiểu kết chương 2.....	64
Chương 3. NHẬN XÉT: VAI TRÒ, VỊ TRÍ CỦA MẠNG LƯỚI CHỢ ĐỐI VỚI KINH TẾ, XÃ HỘI HUYỆN TÂN YÊN – TỈNH BẮC GIANG ..	66
3.1. Quy mô tổ chức và hoạt động của hệ thống chợ	66
3.2. Vai trò của hệ thống mạng lưới chợ nông thôn huyện Tân Yên tỉnh Bắc Giang.....	67
3.2.1 Đối với sự chuyển biến cơ cấu, phát triển kinh tế và nâng cao đời sống nhân dân	68
3.2.2. Đối với những chuyển biến ngày càng sâu sắc trong xã hội.....	75
3.2.3. Đối với sự phát triển, giao lưu văn hóa.....	77
3.3. Những hạn chế, tồn tại trong tổ chức và hoạt động của hệ thống chợ ở huyện Tân Yên – tỉnh Bắc Giang	79
Tiểu kết chương 3.....	83
KẾT LUẬN.....	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	87

DANH MỤC CÁC BẢNG

	<i>Trang</i>
Bảng 1.1: Số lượng chợ ở huyện Tân Yên trước năm 1945	19
Bảng 2.1. Thống kê số lượng chợ trên địa bàn huyện Tân Yên tính đến tháng 1.2010.....	27
Bảng 2.2. Mật độ dân số, diện tích, số xã trên một chợ ở huyện Tân Yên, tỉnh Bắc Giang.....	28
Bảng 2.3. Mật độ dân số, diện tích, số xã trên một chợ ở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang	29
Bảng 2.4. Mật độ dân số, diện tích, số xã trên một chợ ở huyện Yên Khánh, tỉnh Ninh Bình	29
Bảng 2.5. Mật độ dân số, diện tích, số xã trên một chợ ở huyện Kiến Xương, tỉnh Thái Bình.....	29
Bảng 2.6. Ngày phiên trong các chợ ở huyện Tân Yên – tỉnh Bắc Giang.....	35
Bảng 2.7. Hệ thống giết mổ gia súc trên địa bàn huyện Tân Yên tính đến năm 2010.....	46
Bảng 2.8. Thống kê số lượng, doanh thu bán lẻ các mặt hàng chủ yếu lưu thông qua chợ	51
Bảng 2.9. Bảng số liệu quy hoạch phát triển chợ, trung tâm thương mại, siêu thị đến năm 2020 ở huyện Tân Yên.....	63

DANH MỤC CÁC HÌNH

	<i>Trang</i>
Sơ đồ 1: Chợ Mọc – Thị trấn Cao Thượng.	38
Sơ đồ 2: Chợ Bể Nội - Ngọc Thiện	39
Sơ đồ 3: Chợ Đại Hóa - Xã Đại Hóa.....	40
Sơ đồ 4: Chợ Hòa Bình - Liên Chung.....	41

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài:

Chợ ra đời từ rất sớm trong lịch sử loài người, khi mà con người đã sản xuất được hàng hóa nhiều hơn nhu cầu của họ, nên phải mang nó đi trao đổi với người khác để lấy một loại hàng hóa nào đó. Chợ đóng vai trò quan trọng trong đời sống sinh hoạt của con người.

Thở ban đầu, chợ chủ yếu là nơi để mọi người trao đổi sản phẩm dư thừa với nhau, dựa trên một thước đo là sự thỏa thuận của hai bên. Về sau cùng với sự ra đời của tiền tệ thì chợ không chỉ là nơi trao đổi mà diễn ra việc mua và bán hàng hóa - một bên là những người có sản phẩm sẽ đem ra để bán, còn một bên là khách hàng dùng tiền để mua các sản phẩm cần thiết cho mình hoặc các sản phẩm để đem bán lại.

Chợ không chỉ nằm trong phạm trù kinh tế đơn thuần, nó còn biểu hiện văn hóa rất đậm nét. Tìm hiểu sự phát triển nền kinh tế, nhất là kinh tế hàng hóa trong các vùng nông thôn để thấy được những thay đổi trong đời sống kinh tế của con người là khía cạnh lịch sử. Tìm hiểu về mạng lưới chợ làng – chợ nông thôn – qua quá trình hình thành và phát triển góp phần làm sáng tỏ thêm về đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân ở các vùng nông thôn.

Chợ là nơi phản ánh tình hình kinh tế - chính trị, xã hội và văn hóa của một vùng quê nào đó. Đây chính là nơi thúc đẩy sự lưu thông hàng hóa, phát triển kinh tế không những ở đô thị mà cả ở vùng nông thôn. Việc nghiên cứu chợ nông thôn giúp chúng ta hiểu được cơ sở kinh tế hàng hóa trong các vùng nông thôn, thấy được mức sống của nhân dân nông thôn trong một vùng nhất định. Mạng lưới chợ nông thôn phát triển có tác dụng thúc đẩy nền kinh tế nông thôn phát triển, nó cũng cho thấy chợ làng là một tất yếu trong hoạt động kinh tế ở nông thôn.